

ЯРМАК
Ольга Віталіївна

УДК 330

ВПЛИВ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ НА БЕЗПЕКУ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

THE IMPACT OF CRISIS SITUATIONS ON BUSINESS SAFETY

к.е.н., доцент, Харківський
торгівельно-економічний
інститут Київського
національного торговельно-
економічного університету

DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.10\(1\).5](https://doi.org/10.37634/efp.2020.10(1).5)

YARMAK Olga Vitaliivna – PhD in Economics, Associate Professor, Kharkiv Trade and Economic Institute of Kyiv National University of Trade and Economics

У статті розглянуто питання ведення бізнесу у кризових ситуаціях. Розглянуто основні напрямки впливу кризових ситуацій на діяльність підприємства на різних рівнях. Визначені фактори впливу коронавірусу на економіку як підприємства, так і країни. Накреслено п'ять факторів впливу кризових ситуацій на економічний стан підприємства та країни. Це руйнування зовнішніх зв'язків, соціально-економічні проблеми та погіршення бізнес-середовища, відтік капіталу з країни, посилення обмежувальних заходів та низький рівень довіри до державної влади. Запропоновані заходи дозволять підвищити ефективність діяльності підприємства за рахунок підвищення стабільності роботи організації.

* * *

В статье рассмотрены вопросы ведения бизнеса в кризисных ситуациях. Рассмотрены основные направления влияния кризисных ситуаций на деятельность предприятия на разных уровнях. Определены факторы влияния коронавируса на экономику как предприятия, так и страны. Намечены пять факторов влияния кризисных ситуаций на экономическое состояние предприятия и страны. Это разрушение внешних связей, социально-экономические проблемы и ухудшение бизнес-среды, отток капитала из страны, усиление ограничительных мер и низкий уровень доверия к государственной власти. Предложенные меры позволят повысить эффективность деятельности предприятия за счет повышения стабильности работы организации.

* * *

Introduction. The article deals with the issues of doing business in crisis situations. The main directions of the influence of crisis situations on the activities of the enterprise at different levels are considered. The factors of influence of the coronavirus on the economy of both the enterprise and the country have been determined.

The purpose of the paper is to clarify the factors that may affect the safety of doing business today and provide recommendations for improving the company's activities. These recommendations will increase the efficiency of the enterprise by increasing the stability of the organization. Among the dangerous factors, increased attention is paid to the coronavirus epidemic.

Results. There are five dangerous factors for the Ukrainian economy in this situation. The first factor is the impact of the pandemic on micro- and macroeconomic processes. The second factor is the falling incomes and deteriorating business environment. The third factor is the increase in capital outflows from the country. The fourth factor is the strengthening by the state of restrictive measures for the population and enterprises. The fifth dangerous factor is the low level of trust of entrepreneurs in public authorities.

Conclusion. Despite all the measures taken, it is currently difficult to assess the real scale and consequences of COVID-19 and other crises for the economy of Ukraine and the world. To date, there is a deterioration of the epidemiological situation in the country. There is also a deterioration in the economic situation of both the country as a whole and individual enterprises. We will be able to see soon how Ukraine will survive this pandemic and what damage will be done to the economy. But the use of the proposed measures will reduce the company's losses from dangerous situations. The impact of the first factor will lead to difficulties in international trade and relocation of personnel. The second factor warns of declining business incomes that have not adapted to quarantine conditions. Counteracting this factor involves the maximum use of remote labor and e-commerce. When forecasting the consequences of the third factor will reduce the supply of foreign currency, which makes the national currency unstable and leads to its depreciation. The action of the fourth factor will lead to a significant complication in the organization of the production process. There may be difficulties in finding and hiring staff, the situation on the labor market will change. The influence of the fifth factor will lead to the fact that the organization can not adequately and effectively respond to external influences.

Ключові слова: економічна безпека, кризова ситуація, криза, коронавірус

Ключевые слова: экономическая безопасность, кризисная ситуация, кризис, коронавирус

Keywords: economic security, crisis situation, crisis, coronavirus

ВСТУП

Кризи різних видів часто фіксуються, починаючи з середини XIX ст. Після 80-х років XX ст. вони стали з'являтися дуже часто. Вони впливають на безпеку підприємницької діяльності. Знання наслідків та причин криз дозволяє оптимізувати діяльність підприємства. Кризи з'являються завжди раптово, вони приво-

дять до руйнівних наслідків в окремих галузях, регіонах країнах. Об'єктивно, криза характеризується низкою взаємопов'язаних ситуацій, які підвищують складність і ризик управління. Водночас можливо віддалення кризи і її профілактика, стабілізація кризи, переростання однієї кризи в інший, вихід з кризи, який не виключає її в майбутньому. Циклічно працює не тільки економіка, а й природа, і не тільки процес еконо-

мічного розвитку призводить до кризових ситуацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання кризових ситуацій та безпеки роботи підприємства у цих умовах було досліджено у роботах таких вчених, як А. Грищенко [1], І. Дацюк [2], Н. Демчук [3], П. Кухта [5], І. Петрук [6], С. Reinhart, К. Rogoff [7], N. Ferguson [8] тощо. Але вплив сучасних глобальних загрозу цих статтях проаналізовано недостатньо.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті використано низку методів наукового дослідження, до яких насамперед належать загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Для уточнення показників використано методи синтезу, метод аналогій, а також метод аналізу літературних джерел.

МЕТА статті – уточнити фактори, що можуть сьогодні впливати на безпеку ведення бізнесу та надати рекомендації для посилення безпеки діяльності підприємства. Ці рекомендації дозволять підвистити ефективність організації за рахунок підвищення стабільності. Серед небезпечних факторів посилення увага приділена епідемії корона вірусу та кризам різної природи.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сьогодні підприємства стикаються з низкою негативних факторів. Серед цих факторів найбільш суттєвими є фактори, пов'язані з епідеміологічною ситуацією. У результаті стрімкого поширення пандемії коронавірусу, внаслідок негативного впливу пандемії на економіку, світова та українська економіка зштовхнеться з суттєвими фінансово-економічними проблемами. Очікується, що рівень валового внутрішнього продукту (ВВП) України за різними прогнозами під впливом пандемії може знизитися на 5-8 %. Ще одним важливим фактором негативного впливу є рівень цін на природні ресурси на світовому ринку. Розглянемо як ці фактори будуть впливати на економічну безпеку. Визначають наступні складові економічної безпеки:

- фінансова;
- інтелектуальна і кадрова;
- техніко-технологічна;
- політико-правова;
- екологічна;
- інформаційна;
- силова.

Кожна з перерахованих вище функціональних складових економічної безпеки підприємства характеризується власним змістом, набором функціональних критеріїв і способами забезпечення.

Варто сказати, що експерти в області економічних процесів, починаючи з 2014-2015 рр. прогнозували глобальну циклічну економічну кризу, передумовою якої часто називали надлишкову капіталізацію існуючих ринків і посилення монополізації економічного простору [2]. Однак каталізатором кризи виступив процес поширення коронавірусної інфекції, що одержала офіційну назву COVID-19. На тлі соціально-економічних проблем, що виникли в результаті пандемії, навіть такі політико-економічні процеси як торгова війна США з Китаєм, відійшли на другий план [4].

Так, пандемія COVID-19 стала своєрідним «тригером», перемикачем соціально-економічних, а так само частково політичних процесів у світовому економічному просторі.

Для економіки України у цій ситуації виникає п'ять небезпечних факторів.

Перший фактор – вплив пандемії на мікро- і макроекономічні процеси. Він приведе до часткового руйнування зовнішньоекономічних партнерських відносин з іншими країнами.

Другий фактор – це соціально-економічні проблеми, що супроводжують пандемію, обтяжуються падінням доходів населення та погіршення умов бізнес-середовища.

В якості третього небезпечного фактора для економіки експерти прогнозують посилення відтоку капіталу з країни. На жаль, історія вже довела, що під час будь-яких кризових подій, що протікають в Україні, відбувається втеча капіталу в більш стійкі економіки, а також у офшори[3].

Четвертий фактор – це посилення з боку держави обмежувальних заходів для населення і підприємств.

В якості п'ятого небезпечного фактору виступає низький рівень довіри підприємців до органів державної влади, що приведе до зростання невизначеності у бізнесі-середовищі та неможливості прогнозувати розвиток власного бізнесу на 5-10 років уперед.

Надамо рекомендації стосовно дій підприємства в цих умовах. За більшістю досліджень, це наступні заходи:

- виявлення реальних і прогнозування потенційних небезпек і загроз;
- знаходження способів їх запобігання, ослаблення або ліквідації наслідків їх впливу;
- знаходження сил і засобів, необхідних для забезпечення безпеки підприємства;
- організація взаємодії з правоохоронними та контрольними органами з метою запобігання і припинення правопорушень, спрямованих проти інтересів підприємства;
- створення власної, відповідної небезпекам і загрозам, служби безпеки підприємства.

Розглянемо ці заходи у ключі наведених вище факторів. Вплив першого фактору приведе до труднощів у міжнародній торгівлі та переміщенні персоналу. Другий фактор попереджує про скорочення доходів бізнесу, що не пристосувався до умов карантину. Протидія цьому фактору передбачає максимальне використання віддаленої праці та електронної комерції. Наслідки дії третього фактора призведуть до скорочення пропозиції іноземної валюти, що робить національну валюту нестабільною і призводить до її знецінення. З метою підтримки національної валюти держава змушена проводити валютні інтервенції, які зі свого боку постійно знижують обсяг міжнародних резервних активів, надаючи тим самим тиск на платіжний баланс і банківський сектор внаслідок, наприклад, відтоку вкладів, особливо в умовах економічних криз. Дія четвертого фактору приведе до суттєвого ускладнення в організації виробничого процесу. Можливі труднощі з пошуком та наймом персоналу, зміниться ситуація на ринку праці. Вплив п'ятого фактору приведе до того, що організація не може

адекватно і ефективно реагувати на зовнішні впливи, особливо екстремального характеру, вона неминуче приходить в суперечність з навколишнім бізнес-ландшафтом. Здатність до виживання у нестабільному середовищі оцінюється адаптаційним потенціалом у ставленні до змін на всіх рівнях економічного простору.

ВИСНОВКИ

Не зважаючи на всі початі міри, у даний момент складно оцінити реальні масштаби і наслідки від COVID-19 та інших кризових ситуацій для економіки України та усього світу. На сьогодні спостерігається погіршення епідеміологічної ситуації у країні. Також відбувається і погіршення економічного стану як країни загалом, так і окремих підприємств. Як Україна переживе дану пандемію і який збиток буде нанесений економіці ми зможемо побачити вже досить скоро. Але використання запропонованих заходів дозволить скоротити збитки підприємства від небезпечних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Гриценко А.А. Современный кризис в контексте логики социально-экономического развития. *Экономика Украины*. 2015. № 6. С.18–19.
2. Дацюк І.В. Сутнісна характеристика кризи підприємств. *Технологія і техніка друкарства*. 2010. № 2(28). С. 165–170.
3. Демчук Н.І Циклічність та негативні наслідки фінансово-економічної кризи в Україні. *Ефективна економіка*. 2009. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
4. Кухта П.В. Кризи, їх причини та наслідки. *Ефективна економіка*. 2012. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
5. Петрук І.П. Роль та значення криз у сучасних

економічних системах. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. Т. 25. № 1. С. 58-65.

6. Reinhart C., Rogoff K. *This Time is Different: Eight Centuries of Financial Folly*. Princeton University Press, 2009. 496 p.

7. Ferguson N. *The Ascent of Money: A Financial History of the World*. Penguin, 2009. 448 p.

References

1. Gritsenko A.A. The current crisis in the context of the logic of socio-economic development. *Economy of Ukraine*. 2015. № 6. pp. 18–19. (in Russian).

2. Datsiuk I.V. The essential characteristics of the crisis of enterprises. *Printing technology and technique*. 2010. № 2 (28). pp. 165–170. (in Ukrainian).

3. Demchuk N.I. Cyclical and negative consequences of the financial and economic crisis in Ukraine. *Efficient economy*. 2009. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> (in Ukrainian).

4. Kukhta P.V. Crises, their causes and consequences. *Efficient economy*. 2012. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> (in Ukrainian).

5. Petruk I.P. The role and significance of crises in modern economic systems. *Economic analysis: coll. scien. works*. Ternopil: Publishing and Printing Center of Ternopil National University of Economics "Economic Thought", 2016. Vol. 25. № 1. pp. 58-65. (in Ukrainian).

6. Reinhart C., Rogoff K. *This Time is Different: Eight Centuries of Financial Folly*. Princeton University Press, 2009. 496 p.

7. Ferguson N. *The Ascent of Money: A Financial History of the World*. Penguin, 2009. 448 p.